

Handreiking voor de aanpak van financieel misbruik van ouderen

Niet iedereen praat even openlijk over de persoonlijke financiële situatie, zeker niet met 'buitenstaanders'. Financieel misbruik van ouderen blijft dan ook vaak een verborgen probleem. Veelal betreft het situaties waarin de oudere iemand anders het beheer over zijn of haar financiële zaken en goederen heeft toevertrouwd. Dit vertrouwen wordt geschonden.

Informatie over de rol van Veilig Thuis en de samenwerking met professionals

Deze handreiking is gemaakt voor professionals die met ouderen werken. Professionals zoals u kunnen een belangrijke rol spelen in het voorkomen, signaleren en stoppen van financieel misbruik. Veilig Thuis is een van de partners die met u samen kan optrekken in de aanpak van dit probleem. We hebben beiden een wettelijke taak daarin.

In deze handreiking wordt nader ingegaan op financieel misbruik. Waar hebben we het dan precies over, hoe ziet het er uit, wie loopt extra risico en hoe kan het misbruik worden gesignaleerd? Ook gaan we in deze handreiking in op uw rol als beroepskracht in de signalering en aanpak van dit probleem. Daarnaast worden tips gegeven en maatregelen genoemd die financieel misbruik kunnen voorkomen en welke vormen van toezicht kunnen worden geregeld. Tot slot vindt u in deze handreiking meer informatie over voorlichtingsmogelijkheden en scholing over ouderenmishandeling, ontspoorde mantelzorg en financieel misbruik van ouderen.

In dit document kunt u gebruik maken van het snelmenu hiernaast. U kunt op de kleurvlakken klikken of gebruik maken van de pijltjes aan de rechterzijde. Met de homeknop gaat u weer terug naar deze beginpagina.

snel naar

Home

Hoe te herkennen

De meldcode en uw rol

Voorkom misbruik

Ons scholingsaanbod

Veilig Thuis en de WMO

In de WMO 2015 is opgenomen dat gemeenten verplicht zijn een Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK) te hebben. Dit betekent concreet:

- één centraal advies- en meldpunt voor alle vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling;
- één telefoonnummer voor burgers en professionals.

Om dit te bewerkstelligen zijn het vroegere Advies en Meldpunt Kindermishandeling en het Steunpunt Huiselijk Geweld per 1-1-2015 samengevoegd en is Veilig Thuis ontstaan. In Hollands Midden is Veilig thuis ondergebracht bij de GGD.

Veilig Thuis werkt met het landelijk handelingsprotocol van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met daarin de vertaling van de taken zoals genoemd in de WMO 2015:

- advies aan burgers
- advies aan professionals
- melding in ontvangst nemen
- triage (urgentiebepaling en bepalen wat nodig is)
- inzetten vervoltrajecten
- eigen onderzoek, indien nodig
- eventueel inschakelen politie of Raad voor de Kinderbescherming
- informeren van de melder over genomen stappen

Professionals en de Wet Meldcode

Professionals die met ouderen werken vallen onder de reikwijdte van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, met inbegrip van ouderenmishandeling. Dit betekent dat u bij signalen of vermoedens van een vorm van ouderenmishandeling, waaronder ook financieel misbruik, de stappen van de Meldcode moet volgen. Veilig Thuis vervult een wettelijke taak in de Wet meldcode.

Financieel misbruik is het ongepast gebruik maken van de bezittingen van een ander

Home	Hoe te herkennen
	De meldcode en uw rol
	Voorkom misbruik
	Ons scholingsaanbod

Hoe te herkennen

Ouderenmishandeling en ontspoorde mantelzorg

Financieel misbruik is een vorm van ouderenmishandeling. Onder ouderenmishandeling wordt verstaan:

Al het handelen of het nalaten van handelen ten opzichte van een oudere persoon door degenen die in een persoonlijke en/of professionele relatie met die oudere staan, waardoor de oudere herhaaldelijk lichamelijke, psychische en/of materiële schade lijdt waarbij er sprake is van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

[\(Factsheet Movisie 2016\)](#)

We spreken van ouderenmishandeling als het gaat om opzet. Bij ontspoorde mantelzorg is daarvan geen sprake en spelen onvermogen en overbelasting een grote rol. Situaties van ontspoorde mantelzorg kunnen overgaan in ouderenmishandeling indien de mantelzorger ondersteuning en interventies afwijst die ten koste gaan van het welzijn en/of veiligheid van de oudere.

De volgende vormen van [ouderenmishandeling en ontspoorde mantelzorg](#) worden onderscheiden:

- lichamelijk geweld
- geestelijk en verbaal geweld
- verwaarlozing
- seksueel misbruik
- schending van rechten
- financieel misbruik

Wat is financieel misbruik?

Financieel misbruik is het ongepast gebruik maken van de bezittingen van een ander. Veelal, maar niet altijd, gaat het om situaties waarin de oudere het beheer over zijn of haar financiële zaken of goederen aan een ander heeft toevertrouwd en waarbij dat vertrouwen wordt geschonden.

De cijfers

Ieder jaar worden in Nederland 30.000 ouderen slachtoffer van financieel misbruik. De schatting is zelfs dat één op de tien ouderen nu of in de toekomst risico loopt financieel te worden uitgebuit. De laatste jaren neemt het aantal meldingen over financieel misbruik toe.

Hoe ziet financieel misbruik eruit?

Financieel misbruik begint vaak klein, door bijvoorbeeld geld achter te houden na het doen van boodschappen voor een oudere. In de loop van tijd neemt het misbruik grotere vormen aan.

Er zijn verschillende vormen van financieel misbruik:

- wegnemen van geld, sieraden, goederen
- verkoop van eigendommen zonder toestemming
- misbruik van machtigingen
- koop op naam van slachtoffer
- uitoefening van druk bij testamentwijziging of wilsbeschikking
- financieel korthouden
- misbruik van rekeningen
- noodzakelijke hulpmiddelen onthouden
- PGB-fraude

Bij financieel misbruik zien we gradaties van machtsmisbruik:

- goedgezinde invloed uitoefenen
- druk uitoefenen, eventueel door middel van manipulatie
- dwang, eventueel met fysieke bedreiging
- frauduleuze handelingen
- diefstal en verkoop zonder toestemming

Home	Hoe te herkennen
	De meldcode en uw rol
	Voorkom misbruik
	Ons scholingsaanbod

Wie treft het vooral?

Slachtoffers van financieel misbruik zijn vaak alleenwonend en hebben zich meestal niet of nooit goed verdiept in hun financiële huishouding. Ook kan het ouderen treffen die onvoldoende mee kunnen in de digitalisering van het financiële verkeer. De slachtoffers zijn vanwege fysieke, sociale en mentale beperkingen afhankelijk van hulp van anderen. Ouderen die vanwege ziekte, vooral cognitief of psychisch, de regie over het eigen leven dreigen te verliezen, lopen relatief meer kans. Denk daarbij bijvoorbeeld aan beginnende dementie of een beroerte. Vaak is er sprake van een klein of beperkt sociaal netwerk. Slachtoffers van financieel misbruik zijn merendeel vrouwen (80 %) en 80-plusser ([Factsheet Movisie 2009](#)).

Wie zijn de plegers?

Meestal is een familielid of een goede bekende pleger, evenals (ex)partners, kinderen of kleinkinderen. Ook verder afstaande familieleden, huisvrienden of buurtgenoten kunnen pleger zijn. Bijvoorbeeld als zij diensten of zorg verlenen aan de oudere. Soms is de pleger een plotselinge “nieuwe vriend” die zich intensief gaat bezighouden met de oudere. Echter, ook beroepskrachten en vrijwilligers die zorg verlenen aan een oudere kunnen financieel misbruik plegen. Dit kan thuis bij de oudere plaatsvinden, als ook in een ambulante situatie en in (zorg)instellingen.

Risicofactoren voor financieel misbruik:

- (bovenmatige) afhankelijkheid van partner of mantelzorger
- afhankelijkheid van degene die de administratie doet
- sociaal isolement
- cognitieve ziekte
- rolverandering (bijv. tussen ouders en kinderen of tussen partners)
- loyaliteitsgevoelens voor de pleger
- angst voor verlies van contact en zorg
- (inwonend) familielid met financiële of verslavingsproblematiek
- persoonlijke problemen van de pleger
- familieruzies of problematische familiegeschiedenis

Signalen van financieel misbruik:

- plotseling geldgebrek voor basale levensbehoeften
- ontbreken of ‘kwijtraken’ van contant geld of een bankpas
- verdwijnen van goederen en/of waardevolle spullen
- betaalachterstand of afsluiting van telefoon, internet, gas, elektra, zorgverzekering.
- brieven van incassobureaus, bezoek van deurwaarders

- onverklaarbare geldopnames of rekeningen voor niet gewenste aankopen
- zorg gefinancierd vanuit PGB is ondermaats of afwezig
- weigering van pleger om informatie of inzage te geven over de financiële huishouding
- cliënt is nooit alleen te spreken of pleger spreekt voor de oudere

Motieven

De motieven voor het plegen van financieel misbruik zijn grofweg:

- hebzucht
- financiële nood
- vermeend recht of aanspraak

Er zijn plegers die doelbewust uit zijn op de gelden en bezittingen van de oudere. De eigen motieven worden verborgen gehouden voor het slachtoffer. Het financieel misbruik kan ingegeven zijn door geldgebrek: de pleger heeft schulden en/of kampt met een verslaving. Soms is de familie van mening dat het recht heeft op geld en bezittingen en eigent deze zich ongevraagd toe. Of men praat dusdanig in op de oudere dat deze denkt dat het logisch en redelijk is om alvast geld en goederen weg te geven. De redenering is dat bij overlijden de bezittingen van de oudere toch aan de familie toe zal vallen, waarom er niet alvast gebruik van maken? Het argument dat het vanwege de erfrechtbelasting fiscaal ongunstig is om na overlijden de bezittingen toegewezen te krijgen, wordt ook aangevoerd.

Sommige ouderen sluiten, bewust of onbewust, de ogen voor financieel misbruik. Loyaliteits- en afhankelijkheidsgevoelens spelen daarbij een grote rol. Bij de oplossing van dit vraagstuk dient hier dan ook rekening mee worden gehouden.

Home	Hoe te herkennen
	De meldcode en uw rol
	Voorkom misbruik
	Ons scholingsaanbod

De meldcode en uw rol

Handelen volgens de Wet meldcode

Beroepskrachten die vallen onder de reikwijdte van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn verplicht bij vermoedens of signalen van ouderenmishandeling de stappen van de meldcode te doorlopen. Dus ook bij financieel misbruik van ouderen.

De wet geldt voor professionals die werken in de sectoren: gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie. De meldcode bestaat uit een stappenplan, waarin staat wat de professional moet doen bij vermoedens of signalen. Het is dus een handelingsprotocol. Beroepskrachten die onder de Wet meldcode vallen hebben een meldrecht bij Veilig Thuis, geen meldplicht. Doel van de wet is niet het melden, maar hulp op gang krijgen. Niets doen is geen optie!

De rol van Veilig Thuis

Veilig Thuis vervult een wettelijke taak in de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij stap 2 en 4 van de Meldcode kan Veilig Thuis geraadpleegd worden voor respectievelijk advies en risicotaxatie. De casus kan zonder persoonsgegevens worden besproken. Indien wordt overgegaan tot een melding (stap 5 van de Meldcode), dan moeten persoonsgegevens worden verstrekt aan Veilig Thuis.

Rol van de professional

Iedere hulp- en zorgorganisatie en iedere zelfstandige professional moet de meldcode in de eigen organisatie en werkproces inpassen.

De 5 basisstappen van de meldcode zijn:

- 1. Breng de signalen in kaart.**
Maak onderscheid tussen feiten en interpretaties en tussen uw eigen waarnemingen en die van anderen. Documenteer dit.
- 2. Overleg met een (interne) collega, bijvoorbeeld een aandachtsfunctionaris. Of vraag advies van Veilig Thuis (voor artsen is dit verplicht).**
Dit kan zonder persoonsgegevens te verstrekken. Raadpleeg eventueel een deskundige op het gebied van letselduiding.
Benut de expertise om uw gedachten te toetsen en u voor te bereiden op het gesprek met betrokkene(n).
- 3. Ga in gesprek met de betrokkene(n).**
Ga (ook) apart met slachtoffer en pleger in gesprek zodat men zich vrij voelt om te spreken. Hoe reageren zij op uw zorgen? Zijn ze bereid en in staat om aan een oplossing te werken?
- 4. Weeg het huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling.**
Bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen. Dit kan zonder verstrekking van persoonsgegevens.
Maak eventueel gebruik van een risicotaxatielijst of weeginstrument.
- 5. Beslis over zelf hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis.**
Bied zelf hulp of zet deze in gang en monitor dit eventueel. U kunt een melding doen bij Veilig Thuis als:
 - de veiligheid en/of welzijn van het slachtoffer in het geding is;
 - de hulp komt niet van de grond, loopt vast of betrokkene(n) werken niet mee.U hoeft geen toestemming te krijgen maar dient wel betrokkene(n) van een (aanstaande) melding op de hoogte te brengen. Neem altijd eerst telefonisch contact op met Veilig Thuis voordat u een schriftelijke melding doet. Meldformulieren voor professionals zijn te vinden op de [website van Veilig Thuis Hollands Midden](#).

Let op:

- Stap 2 en 3 kunnen worden omgedraaid; vaak zijn meerdere gesprekken nodig.
- In een noodsituatie belt u 112 (politie, ambulance) en hoeft u niet alle stappen te doorlopen.

Tip: Download de gratis

- [Meldcode-app voor iPhone of iPad](#)
- [Meldcode app voor Android](#)

Op deze manier heeft u de stappen van de meldcode, gesprekstips en andere relevante informatie altijd bij de hand.

Doe het niet alleen!

Bij het signaleren en stoppen van financieel misbruik kunnen veel partijen betrokken zijn. Om de samenwerking en afstemming zo goed mogelijk te laten verlopen is het verstandig een regisseur of zorgcoördinator te benoemen, bijvoorbeeld met [1Gezin1Plan](#). Daarbij wordt ingezet op hulp voor alle betrokkenen, zowel slachtoffer als pleger en eventueel andere naasten. Doel is om oplossingsgerichte hulp op gang te krijgen. Veiligheid, ook financieel, staat daarbij voorop. Maak een plan van aanpak waarin de gewenste verandering wordt geformuleerd en de hulpbronnen worden geïnventariseerd.

Indien er mogelijk sprake is van ontspoorde mantelzorg, onderzoek dan de draagkracht met behulp van de [Mantelscan](#), de mogelijkheden de [mantelzorger te ontlasten](#) en regel eventueel [respijtzorg](#). Betrek ook het overige familie- en informele netwerk van de oudere. In het plan van aanpak is aandacht voor:

- de veiligheid van de oudere
- versterking van het steunsysteem van de oudere
- aanreiking van handelingsalternatieven
- herstel van relaties
- eventuele inzet van toezicht of vertegenwoordiging (zie hoofdstuk 3)
- eventueel betrekken van politie, geriater of rechtshulp

Wat als de beroepskracht de pleger is van financieel misbruik?

Wanneer de professional signaleert dat er sprake is van ouderenmishandeling, zoals financieel misbruik, door een collega/ professional (en vrijwilliger of maatje vallend onder de verantwoordelijkheid van een beroepskracht), dan moet de professional dit bespreken met de leidinggevende. De signalerende professional heeft in deze gevallen een interne meldplicht.

Voor aanbieders van en professionals werkzaam in langdurige zorg en intramurale GGZ-zorg geldt een meldplicht als zij binnen hun organisatie geweld signaleren tussen een beroepskracht en een cliënt, of tussen cliënten onderling. Dit staat verwoord in de Wet Kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz):

- artikel 9 bepaalt dat de zorgaanbieder een interne procedure voor melding van incidenten dient op te stellen;
- artikel 11 bepaalt de meldplicht bij de inspectie inzake geweld in de zorgrelatie.

Melding bij Inspectie Gezondheidszorg

Bij (vermoedens van) ouderenmishandeling en financieel misbruik door een beroepskracht heeft de zorgaanbieder in de langdurige zorg en intramurale GGZ een meldplicht bij de Inspectie Gezondheidszorg (IGZ). Daartoe heeft het een apart [Landelijk Meldpunt Zorg](#) ingericht. Hier kunnen professionals, familie en ouderen zelf melding doen van (vermoedelijke) ouderenmishandeling in de zorg. De signaleerder kan altijd contact opnemen met het Meldpunt en vrijblijvend vragen stellen.

Veilig Thuis heeft dus alleen een rol in de aanpak van ouderenmishandeling en financieel misbruik als de pleger uit de huiselijke kring komt. Maar overleg is altijd mogelijk.

De instelling kan bij financieel misbruik door de beroepskracht passende maatregelen treffen. Denk daarbij aan:

- algemene agendering/aandacht voor grensoverschrijdend gedrag
- (bij)scholing
- toezicht regelen of extra personele inzet
- taakverandering of overplaatsing
- ontslag
- aangifte

Zorginstellingen zijn ervoor verantwoordelijk dat ouderen die afhankelijk zijn van zorg van professionals zich veilig voelen en veilig zijn. Daartoe kan gebruik gemaakt worden van de [Leidraad Veilige Zorgrelatie](#): een beleidsmatige handreiking ter voorkoming van grensoverschrijdend gedrag door professionals in de langdurige zorg.

Voorkom misbruik

Om misbruik te voorkomen is het verstandig als ouderen het beheer van hun financiële zaken regelen als ze nog vitaal en wilsbekwaam zijn. Indien u bij een oudere cliënt of patiënt beperkingen voorziet of constateert, kunt u de oudere wijzen op een aantal mogelijkheden om een en ander financieel te regelen. Als de oudere niet meer wilsbekwaam blijkt, regel dan toezicht, bescherming of vertegenwoordiging.

Bank

Banken bieden een aantal hulpmiddelen om zelfstandig bankieren - ondanks beperkingen - vol te houden. De meeste banken hebben speciaal voor senioren ontwikkelde producten. Onderstaand worden een aantal van deze producten toegelicht.

Sprekende geldautomaat

Wanneer oudere klanten moeite hebben met het lezen van informatie op het beeldscherm van de geldautomaat. Of wanneer klanten de toetsen niet meer goed kunnen onderscheiden. De sprekende geldautomaat, heeft een telefoonhoorn en een sprekende computer helpt de klant stap voor stap verder.

Digipas met grote toetsen

Voor mensen met een lichtere visuele beperking of een motorische beperking. De digipas heeft extra grote knoppen en een groot scherm. Er zijn ook banken met een sprekende digipas. De code voor internetbankieren wordt bij de sprekende digipas hardop uitgesproken.

Card puller

Een handige apparaatje waarmee klanten de pinpas gemakkelijker weer uit de geldautomaat kunnen halen.

Pinonthefing

Wanneer klanten moeite hebben met het onthouden van de pincode, maar nog wel mobiel zijn.

Bezorgservice

Sommige banken hebben een bezorgservice. Hieraan zijn kosten verbonden. Alle banken hebben tegenwoordig ook online informatie om klanten stap voor stap met internetbankieren om te leren gaan. De informatie is meestal te downloaden via een PDF bestand.

Bankafschriften

Op aanvraag kunnen banken de klant tweewekelijks bankafschriften toe sturen. Zo houdt de klant, zeker degene die het internetbankieren uitbestedt, toch zicht op de inkomsten en uitgaven.

Leefgeldrekening

Wanneer de oudere klant niet geholpen is met bovenstaande hulpmiddelen en voor het opnemen van contanten afhankelijk is van de mantelzorger, kan een aparte leefgeldrekening/zakgeldrekening het risico van misbruik verminderen. Op deze rekening kan wekelijks of maandelijks een bedrag gestort worden voor bijvoorbeeld de boodschappen, de kapper en andere incidentele uitgaven. De mantelzorger beschikt over de pinpas en pincode van deze rekening en voorziet de oudere van contant geld, maar er zit een afgesproken limiet op. Ook bij beginnende dementie wordt de leefgeldrekening toegepast. Wanneer een oudere soms onverklaarbare geldopnames of vreemde aankopen doet, kan een rekening met een beperkt saldo een voorlopige oplossing zijn. De oudere heeft dan nog steeds de mogelijkheid zelfstandig geld uit te geven, maar het risico van onbedoelde uitgaven wordt beperkt.

Machtigen

De klant kan een bekend en vertrouwd persoon machtigen om zijn/haar bankzaken via internet te regelen. De mantelzorger doet bijvoorbeeld de overboekingen of betalingen. De klant kan zelf de rekeningafschriften blijven ontvangen. De gemachtigde kan nooit iemand anders machtigen; dat kan alleen de oudere klant zelf. Het is handig als een tweede persoon inzicht of toezicht heeft op de transacties om eventueel misbruik te voorkomen. De persoon die een volmacht wil verlenen en de

Home	Hoe te herkennen	▲
	De meldcode en uw rol	
	Voorkom misbruik	
	Ons scholingsaanbod	▼

persoon die de volmacht ontvangt moeten hiervoor samen naar de bank en beiden dienen een geldig identiteitsbewijs te overleggen.

Toezicht en vertegenwoordiging

Volmacht/machtiging

Een volmacht of machtiging is een schriftelijk bewijs om voor een ander rechtshandelingen te verrichten. Dit kan bij de bank maar ook bij de notaris als het gaat om meer dan een bancaire machtiging. De volmachtgever, de oudere in dit geval, kiest zelf de gevolmachtigde. Dit kan dus iedereen zijn. De volmachtgever bepaalt op welke terreinen de gevolmachtigde bevoegdheden heeft. In Nederland is de volmacht opgenomen in Titel 3 (artikel 3:60 t/m 3:79) van het Burgerlijk Wetboek.

Levenstestament

Een levenstestament is een verzameling van één of meer machtigingen waarbij de oudere persoon één of meerdere personen machtigt om bij zijn/haar leven namens hem/haar beslissingen te nemen wanneer hij/zij daar zelf niet meer toe in staat is. Bijvoorbeeld wanneer hij/zij in coma is geraakt of dement is geworden. Het kan bijvoorbeeld gaan om financiële zaken en de medische behandeling van de betrokkene. [Een levenstestament](#) kan bij de notaris worden geregeld. Hieraan zijn kosten verbonden.

Beschermingsbewind

Dit wordt ook wel onderbewindstelling genoemd en is een stap extra ten opzichte van inkomensbeheer. Wanneer iemand als gevolg van een geestelijke of verstandelijke handicap, ziekte, ouderdom, verslaving of andere oorzaken niet langer in staat is om zelf de financiën te beheren, is bewindvoering tijdelijk of duurzaam noodzakelijk. Een familielid of bekende kan tot bewindvoerder benoemd worden. Wanneer de familie of bekende hiertoe niet in staat of toe bereid is kan bewindvoering worden uitgevoerd door een professionele instelling.

Bij beschermingsbewind/onderbewindstelling wordt de volledige bevoegdheid inzake de financiën overgenomen, waardoor ook belastingzaken, kwijtschelding e.d. geregeld kunnen worden. Beschermingsbewind wordt uitgevoerd op basis van het familierecht. Voor het instellen van een bewind is een uitspraak van de kantonrechter nodig. De bewindvoerder staat dus onder toezicht van de rechtbank voor het uitvoeren van deze werkzaamheden.

Bij aanvang van het bewind stelt de bewindvoerder een overzicht op van de goederen die onder het bewind vallen en opent een betaalrekening. De bewindvoerder beheert de goederen en vertegenwoordigt de cliënt op financieel gebied. De uitvoering van de werkzaamheden door de

professionele bewindvoerder gebeurt volgens de richtlijnen die de Branchevereniging Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI) geeft. Deze stelt in overleg met het LOK (landelijk overleg kantonrechters) ook de vergoeding vast die in rekening gebracht mag worden. Beschermingsbewind is over het algemeen voor onbepaalde tijd. Personen die alleen AOW ontvangen kunnen voor Bijzondere Bijstand in aanmerking komen om de kosten van een professionele bewindvoerder te kunnen betalen.

Volmacht of bewindvoering?

Met een volmacht (onderhandse akte) wijst de volmachtgever, de oudere, zelf iemand aan die hem/haar mag vertegenwoordigen als hij/zij (tijdelijk) niet in staat is zijn/haar eigen belangen te behartigen. Groot voordeel hiervan is dat dit laagdrempelig is en er geen bemoeienis of toestemming nodig is van de kantonrechter. Een belangrijk nadeel is dat er geen toezicht is op het optreden van degene die de volmacht uitoefent. Bij dementie is de volmachtgever ook niet meer in staat dit te beoordelen of, in het uiterste geval, de volmacht in te trekken. Bij dementie biedt een volmacht dus geen enkele garantie voor een correcte vertegenwoordiging.

Bij een volmacht is het dus raadzaam om deze niet bij 1 persoon te beleggen maar minimaal een tweede persoon aan te wijzen die meekijkt of meebeslist.

Home	Hoe te herkennen	▲
	De meldcode en uw rol	
	Voorkom misbruik	▼
	Ons scholingsaanbod	

Bewindvoering is met meer officiële ‘bescherming’ omkleed dan een volmacht. Het wordt aangevraagd bij de kantonrechter en de bewindvoerder moet ook jaarlijks verantwoording afleggen aan de kantonrechter. Dit is nodig wanneer bijvoorbeeld een huis moet worden verkocht.

Mentorschap

Het mentorschap is bedoeld voor mensen die hun persoonlijke belangen op het gebied van verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding niet meer kunnen behartigen. Het kan gaan om mensen met een verstandelijke beperking, psychiatrische patiënten en ook ouderen die dement zijn. De mentor neemt zoveel mogelijk samen met de cliënt de beslissing, bijvoorbeeld over het al dan niet uitvoeren van een medische behandeling. De mentor wordt door de kantonrechter benoemd en legt aan de kantonrechter verantwoording af van de werkzaamheden. Een familielid of bekende kan als mentor worden benoemd. Is dat niet mogelijk, dan kan een vrijwillige of beroepsmatige mentor worden benoemd. (bijv. [Mentorschap Haag en Rijn](#)).

Curatele

Curatele is een bundeling van mentorschap- en bewindvoerderstaken.

Curatele wordt uitgesproken ten aanzien van meerderjarigen die zowel hun persoonlijke als hun financiële belangen niet zelf kunnen behartigen. Iemand die onder curatele is gesteld verliest zijn/haar handelingsbekwaamheid en mag dus niet zonder de toestemming van de curator zelfstandig rechtshandelingen verrichten. Rechtshandelingen die door een curandus (iemand die onder curatele is gesteld) worden verricht, zoals het doen van een aankoop, kunnen ongedaan worden gemaakt door de curator. Degene die tot curator wordt benoemd kan een familielid of bekende zijn, of een professional. Meer informatie over bewind, mentorschap en curatele is te vinden op de website van [de overheid](#).

Wilsbekwaam: compos mentis

Bij het bepalen of een oudere in staat is zijn of haar eigen belangen te behartigen wordt vaak het begrip compos mentis gebruikt. Het betekent “bij zijn verstand” of “bij volle bewustzijn”. Het begrip wordt gebruikt door bijvoorbeeld medici bij het beoordelen van het bewustzijn van een patiënt en door juristen bij het beoordelen van de toerekeningsvatbaarheid van een verdachte.

Ook een notaris die een (levens)testament opstelt moet zich er altijd van overtuigen of iemand wel in staat is om zijn/haar wil te bepalen. Kan de persoon rechtshandelingen verrichten waar hij/zij uit vrije wil voor kiest en waarbij hij/zij zich bewust is van de gevolgen? Een rechtshandeling kan van alles zijn. Zowel het doen van de dagelijkse boodschappen als het kopen van een huis zijn rechtshandelingen. Maar ook voor het aangaan van een huwelijk of het tekenen van een testament moet iemand wilsbekwaam zijn. Heeft een notaris hier twijfels over, dan moet deze eerst een onderzoek doen naar de wilsbekwaamheid. Dit kan door een verklaring van een arts vragen.

Regel indien nodig (beschermings)toezicht of vertegenwoordiging. Als een oudere niet wilsbekwaam is, betekent dit niet dat de oudere willoos is. Betrek de oudere dan ook zoveel mogelijk bij keuzes maken en beslissingen nemen.

Home	Hoe te herkennen
	De meldcode en uw rol
	Voorkom misbruik
	Ons scholingsaanbod

Voorlichting en deskundigheidsbevordering

Scholing

Veilig Thuis Hollands Midden heeft een eigen scholingsaanbod over verschillende vormen van geweld in huiselijke kring, waaronder over ouderenmishandeling, ontspoorde mantelzorg en financieel misbruik. Ook geeft Veilig thuis voorlichting en training over het werken met de Wet meldcode.

Naast een vast aanbod is het mogelijk een voorlichting, workshop, gastles of training-op-maat aan te vragen. Veilig Thuis verzorgt ook voorlichting en training over de eigen werkwijze en samenwerking met lokale teams.

Kenniskring Ouderenmishandeling

Veilig Thuis Hollands Midden organiseert driemaal per jaar een Kenniskring Ouderenmishandeling en Ontspoorde mantelzorg. Afwisselend wordt in Leiden en Gouda een thema behandeld. Deelname is gratis. Doelstellingen:

- ondersteuning functie aandachtsfunctionaris
- informeren over actuele ontwikkelingen
- kennis vergroten
- uitwisseling in de keten
- versterken van de keten
- oefenen met casuïstiek, nieuwe instrumenten, e.d.

Overige producten

Ter ondersteuning aan de beroepskrachten heeft Veilig Thuis verschillende producten ontwikkeld, zoals brochures en signalenlijsten. Deze Handreiking over financieel misbruik van ouderen is daar een voorbeeld van. Zie verder de [downloads op de website van Veilig Thuis](#).

ThuisPluis Kwartet

Een laagdrempelige en interactieve manier om aandacht te vestigen op financieel misbruik en de aanpak ervan is het ThuisPluis Kwartet. Het kwartetspel kan zowel met beroepskrachten als ouderen en hun mantelzorgers worden gespeeld. Het kwartet kan bijvoorbeeld gespeeld worden met een multidisciplinair team of ketenpartners als ook op de dagopvang of een andere ontmoetingsplek voor ouderen.

Professionals worden zich door het kwartetspel bewust van ouderenmishandeling, ontspoorde mantelzorg en financieel misbruik en vinden in het kwartet voorbeelden van mogelijke ketenpartners zoals die ook in deze handreiking zijn genoemd.

De professionals kunnen het kwartet ook spelen met ouderen en zo het onderwerp financiële veiligheid bespreekbaar maken. Het is voor ouderen en hun mantelzorgers een kennismaking met organisaties die hen kunnen helpen bij het voorkomen en aanpakken van misbruik.

Het is raadzaam om het kwartetspel te laten begeleiden door één of meerdere personen die weten hoe het optimaal te gebruiken. Het kwartet is te bestellen via balkenende@nri.nl en kost enkele euro's, afhankelijk van het aantal dat wordt afgenomen.

Home	Hoe te herkennen
	De meldcode en uw rol
	V voorkom misbruik
	Ons scholingsaanbod

Meer informatie

Ellen Schot

Beleidsadviseur en coördinator deskundigheidsbevordering
Veilig Thuis Hollands Midden

Bereikbaar maandag, dinsdag, donderdag

Email eschot@gghm.nl

Telefoon 088 - 308 46 07

Auteurs

Ellen Schot, beleidsadviseur, coördinator deskundigheidsbevordering
Veilig Thuis Hollands Midden

Met medewerking van Marjanne van Esveld, trainer, coach, beleidsadvies
De Veerkracht

Ontwerp

Marcel van Gaalen, grafisch ontwerper | ontwerp@marcelvangaalen.nl

Veilig Thuis

Bel voor advies (zonder persoonsgegevens van cliënt) en melding

Landelijk inbelnummer, gratis: **0800-2000**

Professionals in Hollands Midden: **088 - 308 36 36**

www.veiligthuishollandsmidden.nl

Postadres: postbus 121, 2300 AC Leiden

Bezoekadres Leiden:

Schuttersveld 32
2316 ZD Leiden
werkdagen 8.30 tot 17.00 uur

Bezoekadres Gouda:

Thorbeckelaan 5
2805 CA Gouda
werkdagen 8.30 tot 17.00 uur

Uitgave juni 2017, publicatienummer: U17044